

EVROPSKA UNIJA – BOSNA I HERCEGOVINA
TREĆI SASTANAK ODBORA ZA STABILIZACIJU I PRIDRUŽIVANJE
BRISSEL, 27. MART 2018. GODINE

Preporuke Evropske unije

Politički kriteriji

Proces evropskih integracija

- BiH treba ostati fokusirana na provedbu Reformske agende.
- BiH treba dodatno unaprijediti svoje usklađivanje s zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom (CSFP).

Mehanizam koordinacije

- Ohrabruje se BiH da osigura potpunu funkcionalnost mehanizma koordinacije s ciljem dostavljanja koordiniranih stavova na putu evropskih integracija.
- Sva stalne delegacije za zajednička tijela EU-BiH u okviru SSP-u moraju biti nominirane u skladu sa usaglašenim mehanizmom koordinacije.
- Komisija je podsjetila na zahtjev iz SSP-a da država pripremi i usvoji program usklađivanja propisa s pravnom stečevinom EU-a.

Reforma javne uprave (RJU)

- BiH treba pod hitno usvojiti **cjelodržavni strateški okvir za RJU** nakon njegovog usaglašavanja između svih razina vlasti te pripremiti zajednički akcioni plan u roku od šest mjeseci od njegovog usvajanja.
- BiH treba obavijestiti Komisiju o predstojećim odlukama koje se tiču narednih koraka u izradi kredibilnog i relevantnog **cjelodržavnog strateškog okvira za upravljanje javnim finansijama**, dok bi Republika Srpska trebala bez odlaganja završiti strategiju upravljanja javnim finansijama.
- Domaće vlasti trebaju osigurati **važenje Fonda za RJU** kroz ohrabivanje svih razina vlasti u smislu potpisivanja produženja trajanja Memoranduma o razumijevanju, kako bi se osigurala pravna osnova za raspodjelu pomoći donatora, budući da je Fond za RJU ključan alat u provedbi reforme javne uprave.
- BiH treba usvojiti pravni okvir i detaljne smjernice za **sektorsko strateško planiranje i monitoring** koji će se provoditi na usklađen način na svim razinama vlasti, kao i zajedničku metodologiju za izradu cjelodržavnih sektorskih strategija.
- Potiče se BiH na unapređenje kreiranja politika u smislu bolje **transparentnosti i utemeljenosti na dokazima**, kroz provedbu smjernica za procjenu učinka propisa (engl. RIA), kao i unapređenje pravnog okvira za javne rasprave i dosljednu primjenu u praksi.
- BiH treba osigurati **usklađenost politika u oblasti državne službe** u kontekstu zakonodavnih i institucionalnih aspekata, uključujući, između ostalog, usklađivanje propisa koji se tiču državne službe sa Principima EU-a za javnu upravu, te uz izbjegavanje bilo kakvih pokušaja dalje politizacije državne službe.
- BiH treba uvesti i promovirati **transparentnost među javnim institucijama** na svim razinama vlasti. Set minimalnih zahtjeva koje je potrebno osigurati uključuje izradu opsežnog kataloga informacija koje bi trebale biti dostupne na web stranicama javnih institucija, redovno i učinkovito

praćenje provedbe zakona o pristupu informacijama i sistematično prikupljanje, objedinjavanje i korištenje podataka iz monitoringa.

Vladavina prava

- Poziva se BiH da dovrši nacrt Zakona o sudovima u BiH i izmjene i dopune Zakona o krivičnom postupku u skladu s preporukama iz Strukturiranog dijaloga o pravosuđu.
- Ohrabruje se Visoko sudsko i tužilačko vijeće (VSTV) da bez odlaganja provede Akcioni plan koji osigurava učinkovite popratne aktivnosti u kontekstu misija stručne procjene (*peer review*).
- Poziva se BiH da bez odlaganja postavi direktora Državnog zatvora.
- BiH će morati reformirati zakone o izvršnom postupku kako bi se učinkovito smanjio zaostatak u broju komunalnih predmeta pred sudovima.
- Od vlasti BiH se očekuje provođenje odluka Ustavnog suda BiH.

Saradnja sa MMKS-om

- Od BiH se očekuje da razvije konstruktivnu saradnju s Mehanizmom za međunarodne krivične sudove.
- Poziva se BiH da revidira Državnu strategiju za rad na predmetima ratnih zločina kako bi se ubrzalo rješavanje zaostataka u predmetima ratnih zločina, posebno u smislu utvrđivanja novih vremenskih rokova za završetak rada na najsloženijim predmetima ratnih zločina i jačanja uloge Nadzornog tijela.

Borba protiv korupcije

- BiH treba usvojiti konzistentne dokumente o politici borbe protiv korupcije, gdje god ti dokumenti nisu usvojeni, te osigurati njihovu učinkovitu provedbu i evaluaciju u skladu s odgovarajućim strateškim okvirom na svim razinama. Treba uspostaviti tijela za prevenciju na svim nivoima vlasti, tamo gdje još uvijek nisu uspostavljena, s odgovarajućim koordinacijskim kanalima za prevenciju i borbu protiv korupcije.
- BiH treba osigurati odgovarajuće zakonodavne i institucionalne aktivnosti za provedbu preostalih preporuka GRECO-a, posebno kod finansiranja političkih stranaka i sukoba interesa.
- BiH treba dovršiti zakonodavni okvir zaštite uzbunjivača na svim nivoima vlasti i osigurati njegovu koherentnost.
- BiH treba izmijeniti svoje zakonodavstvo kako bi uspostavila učinkovit mehanizam za provjeru tačnosti izjava o imovinskom stanju na svim razinama.
- BiH treba poboljšati rezultate istraga, procesuiranja i presuda u predmetima krivičnih djela korupcije, posebno u predmetima korupcije na visokoj razini.

Borba protiv organiziranog kriminala

- Vlasti BiH će osigurati dalji napredak u borbi protiv trgovine ljudima, kroz dalju provedbu strategije i akcionog plana, a posebno putem poboljšanja u otkrivanju i zaštiti žrtava i jačanjem tužilačkih kapaciteta.
- Vlasti BiH će poduzeti dalje korake kako bi olakšale međusobni pristup bazama podataka i razmjeni podataka između agencija za provedbu zakona i tužilaštava.
- Vlasti BiH će poboljšati rezultate istraga, procesuiranja, konačnih osuđujućih presuda, zapljene i oduzimanje imovine stečene krivičnim djelom organiziranog kriminala, uključujući predmete kibernetičkog kriminala i pranja novca.

Ljudska prava i zaštita manjina/Sprečavanje diskriminacije

- BiH treba izraditi i usvojiti sveobuhvatnu i cjelodržavnu strategiju ljudskih prava i program sprečavanja diskriminacije, s pratećim akcionim planovima.
- Potiču se vlasti BiH da nastave s naporima u borbi protiv diskriminacije, posebno kada su u pitanju pripadnici ranjivih grupa, poput LGBTI osoba, osobe s invaliditetom ili Romi.
- BiH mora koristiti odgovarajuće i pouzdano prikupljanje statističkih podataka o diskriminaciji i poboljšati prikupljanje podataka o nasilju nad ženama, LGBTI osobama i aktivistima u oblasti ljudskih prava. Potrebno je osigurati adekvatno praćenje i istrage zločina iz mržnje.
- BiH treba uskladiti relevantno zakonodavstvo na svim razinama s Istanbulskom konvencijom i poticati učešće žena u politici. BiH bi trebala usvojiti revidirani Gender akcioni plan i izdvojiti odgovarajuće resurse za njegovu provedbu, posebno za sigurne kuće.
- Potiče se BiH da izdvoji određena budžetska sredstva za provedbu Akcionog plana o pravima djeteta za razdoblje 2015. do 2018. godine, promociju hraniteljstva i drugih alternativa institucionalizaciji te promociju i osiguranje prava osoba s invaliditetom.
- Od BiH se očekuju značajni koraci u dokazivanju usklađenosti sa sudskom praksom Evropskog suda za ljudska prava u predmetu Sejdić-Finci i povezanim odlukama (Zornić, Pilav, Šlaku).
- Poziva se BiH da okonča praksu „dvije škole pod jednim krovom“ i osigura da obrazovni sistem bude inkluzivan i pogodan za pomirenje.
- BiH treba osigurati usklađeni, dosljedan, nediskriminirajući, učinkovit i besplatan sistem besplatne pravne pomoći u cijeloj zemlji.

Ombudsman

- Poziva se BiH da usvoji revidirani zakon o instituciji ombudsmana za ljudska prava, u skladu s Pariškim načelima i preporukama Venecijanske komisije, u cilju unapređenja nezavisnosti i učinkovitosti Institucije ombudsmana te osiguranja odgovarajućih finansijskih i kadrovskih resursa za učinkovito ostvarivanje njenog mandata kao nacionalne institucije za ljudska prava, uključujući i zadaće u kontekstu nacionalnog preventivnog mehanizma protiv torture i zlostavljanja.

Sloboda izražavanja

- BiH treba pojačati svoje napore kako bi osigurala slobodu izražavanja, uključujući osiguranje dovoljne zaštite novinara i odgovarajuću reakciju agencija za provođenje zakona na prijetnje. Od domaćih vlasti se očekuje brzo djelovanje i nulta tolerancija na prijetnje ili napade na medije, uz uzdržavanje od davanja izjava koje mogu stvoriti okruženje koje ne doprinosi slobodi izražavanja.
- BiH treba dovršiti reformu javnog radio-televizijskog sistema, uključujući osiguravanje finansiranja javnih emitera, usklađivanje relevantnih entitetskih propisa u oblasti emitiranja s zakonom na državnoj razini i osiguranje političke nezavisnosti upravnih odbora.
- BiH treba pod hitno usvojiti i provesti odgovarajući model naplate takse u cilju osiguranja finansijske održivosti i političke nezavisnosti javnog RTV sistema.
- BiH treba usvojiti odgovarajuće zakone o transparentnosti vlasništva nad medijima, uključujući i online medije.

Romi

- BiH treba nastaviti unaprjeđivati socioekonomsku uključenost romske manjine, uključujući učinkovitu provedbu revidiranog Akcionog plana za rješavanje problema Roma u oblasti zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite za razdoblje od 2017. do 2020. godine te mjere nakon operativnih zaključaka seminara na temu socijalne uključenosti Roma iz januara 2018. godine.

- BiH treba revidirati akcioni plan obrazovnih potreba Roma, integrirati pitanja obrazovanja u Akcioni plan za rješavanje pitanja Roma i izdvojiti odgovarajuća sredstva za finansiranje sa svih razina vlasti za njegovu provedbu.
- BiH treba nastaviti osiguravati napredak kod stambenog zbrinjavanja i upisa u matične knjige te dodatno rješavati visoku stopu nezaposlenosti i stopu napuštanja školovanja, kao i pristup zdravstvenim uslugama za romsku populaciju. U tom cilju, BiH treba dodatno produžiti primjenu lokalnih akcionih planova za pitanja Roma.
- BiH bi također trebala osnažiti učešće Roma u donošenju odluka, s posebnim osvrtom na žene.

Ekonomski kriteriji

- BiH treba ubrzati strukturne reforme nakon razdoblja usporavanja u provedbi reformi tokom 2017. godine. Snažna, koordinirana i kontinuirana politička podrška brzom provedbi potrebnih strukturnih reformi je od ključne važnosti.
- Što se tiče Programa ekonomskih reformi (**ERP**), potrebno je uložiti dalje napore kako bi se predstavio cjelodržavni program reformi koji sadrži 15 do 20 reformskih mjera koje odgovaraju uobičajenim preprekama konkurentnosti i rastu u cijeloj zemlji.
- BiH bi trebala razmisliti o načinima kako najbolje poboljšati kvalitetu i političko vlasništvo nad ERP-om. Potrebno je osnažiti političku svijest, podršku, vlasništvo zemlje i koherentnost ERP-a i povećati kapacitete za izradu, provedbu i monitoring strukturnih reformi kako bi se ispunili zahtjevi Evropskog semestra.
- BiH treba bolje koristiti Reformsku agendu kao inspiraciju i dobru osnovu za identifikovanje reformi za cijelu zemlju u Programu ekonomskih reformi (ERP) i strategiji za poticanje rasta i konkurentnosti.
- BiH treba uspostaviti funkcionalan mehanizam koordinacije i konsultacija za proces ERP-a.
- BiH treba provesti smjernice za politike navedene u **Zaključcima ekonomskog i finansijskog dijaloga**.

Javne finansije

- BiH treba unaprijediti kvalitetu fiskalnog upravljanja, koje je uglavnom pod utjecajem kratkoročnih zahtjeva te osnažiti javnu potrošnju koja pogoduje rastu.
- BiH treba unaprijediti učinkovitost javne uprave i izbjeći stvaranje dospjelih neplaćenih potraživanja jer ovakav pristup doprinosi unutrašnjoj neravnoteži zemlje s izrazito kontraproduktivnim učincima na rast.
- BiH treba riješiti pitanje održivosti sistema socijalne zaštite i unaprijediti usmjerenost socijalnih davanja.
- Potiče se BiH da značajno poveća napore na uspostavljanju objedinjenih i konsolidiranih podataka za cijelu zemlju, imajući u vidu da njihov izostanak otežava analizu makrofinansijskih kretanja.
- BiH treba usvojiti cjelodržavni program reforme upravljanja javnim finansijama.

Saradnja u oblasti statistike, uključujući pripreme za poljoprivredni popis

- Evropska komisija smatra da je poljoprivredni popis važan korak ka unapređenju poljoprivredne statistike u BiH i dostupnosti podataka za poljoprivredne politike, te stoga poziva BiH da razmotri vrijeme, kao i pravni i zajednički metodološki okvir za provođenje poljoprivrednog popisa.
- Podsjeća se BiH na važnost korištenja podataka iz Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova iz 2013. godine za ažuriranje okvira uzorka za anketna istraživanja domaćinstava.

- BiH treba unaprijediti pružanje pravovremenih i iscrpnih statističkih podataka primjenom evropskih i međunarodnih standarda, posebno kod makroekonomske statistike kao što su nacionalni računi, statistika javnih finansija i statistika tržišta rada.
- Vlasti BiH trebaju usvojiti višegodišnji program rada za Službene statistike za razdoblje 2017. do 2020. godine. Ohrabruje se BiH da razmotri i predloži izmjene i dopune Zakona o službenoj statistici i uzme u obzir relevantne elemente iz izmijenjene Uredbe br. 223/2009 o evropskoj statistici.

Finansijska pomoć

- BiH treba osigurati jasnu vezu između reformi predviđenih novim sektorskim strategijama i prioritetima za podršku od strane EU-a. Izazov će biti da se apsorbuju raspoloživa sredstva i da se osigura da sredstva doprinose **provedbi** reformskih prioriteta.
- Poziva se DIPAK da potpiše **Sporazum o finansiranju za program IPA 2017** kako bi se omogućio pristup sredstvima što je prije moguće. Poziva se DIPAK da nastavi sa pripremama i provedbom prethodnih IPA programa.
- Poziva se BiH da uzme u obzir komentare Komisije u izradi cjelovitih akcionih dokumenata do sredine aprila. Poziva se BiH da preuzme **vlasništvo** u provedbi podrške EU-a i ohrabruje se DIPAK da osigura konsultacije sa svim relevantnim akterima.

Provedba SSP-a

Institucionalne odredbe SSP-a – funkcioniranje zajedničkih tijela EU-a i BiH i provedba preporuka EU-a u BiH

- Kao dio procesa izrade Mišljenja, Komisija će razmotriti usklađenost BiH s odredbama SSP-a, uključujući funkcioniranje zajedničkih tijela EU-a i BiH uspostavljenih prema institucionalnim odredbama SSP-a.
- Pozivaju se vlasti u BiH na poduzimanje političkih inicijativa i rješavanje pitanja neusvajanja Poslovnika o radu parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje.

SSP čl. 70 – Program BiH za usklađivanje zakonodavstva

- Poziva se BiH da nastavi s izradom i usvajanjem Programa integrisanja, uključujući i konsolidirani plan usklađivanja propisa koji pokriva sve razine vlasti.

Pravda, sloboda i sigurnost

Pravosudna saradnja, Europol

- BiH treba bez odlaganja izmijeniti i dopuniti svoj zakon o zaštiti podataka u skladu s savjetom Eurojust-a kako bi se omogućio napredak na mogućem sporazumu o saradnji s Eurojustom.
- BiH treba bez odlaganja i u cijelosti provesti sporazum sa Europolom kroz hitno uspostavljanje nove jedinstvene nacionalne kontakt tačke.
- BiH treba osigurati nesmetan izbor i raspoređivanje oficira za vezu BiH sa Europolom.

Vizna politika, upravljanje granicama, pitanja azila i migracija

- BiH treba ojačati Zajednički centar za analizu rizika i kapacitete za kontrolu granica.
- BiH treba ponovo razmotriti raspodjelu ljudskih resursa među tijelima za provedbu zakona kako bi se povećali kapaciteti za kontrolu granica i osigurao kontinuitet saradnje i koordinacije u istragama.

- BiH treba pomno pratiti situaciju na migracijskoj ruti. U svjetlu tekućih dešavanja i prirode postojećeg migracijskog toka, BiH treba ponovo razmotriti svoje brze i mjere odgovora na krizne situacije i ponovo procijeniti kapacitete različitih objekata. BiH treba dostaviti Evropskoj komisiji informacije o daljim mjerama za osiguranje pripravnosti.

Policija

- BiH treba predstaviti plan za sistematičnu zajedničku obuku policije i tužitelja, kao i jačati ponudu specijalizirane obuke u relevantnim oblastima određenih krivičnih djela.

Borba protiv pranja novca

- BiH treba nastaviti s naporima na provedbi svih preporuka FATF-a i usklađivanju s zakonodavstvom EU-a.

Borba protiv terorizma

- Kao prioritet, BiH treba osigurati redovno funkcioniranje udarne radne grupe za borbu protiv terorizma.
- BiH treba osigurati dalje napore na suzbijanju i sprečavanju terorizma i radikalizacije, uključujući i lokalne zajednice i programe u zatvorima. BiH bi trebala osigurati proporcionalne mjere sankcioniranja i reintegracije za sve različite kategorije osoba uključenih u terorizam i radikalizaciju [uključujući žene].
- Ohrabruje se BiH da:
 - blisko saraduje unutar tijela nadležnih za provedbu Inicijative Zapadnog Balkana za borbu protiv terorizma (WBCTi) i razmotri uspostavljanje jedinstvene kontakt tačke/tijela;
 - učinkovito provodi Strategiju BiH za sprječavanje i borbu protiv terorizma za razdoblje 2015. do 2020. godine i prateći Akcioni plan te da osigura funkcioniranje Udarne grupe za borbu protiv terorizma (CTTF);
 - poveća svoje napore na sprječavanju nasilnog ekstremizma, posebno kroz imenovanje koordinatora za ovu oblasti kako bi se osigurala odgovarajuća usmjerenost i koordinacija u svim politikama, poput obrazovanja i zatvorskog sistema;
 - stvoriti uslove koji omogućuju brzu uspostavu Sistema za automatsku identifikaciju otisaka prstiju.
- EU je spremna pomoći BiH kroz svoju Mrežu za podizanje svijesti o radikalizaciji (RAN) kako bi podržala praktičare u rješavanju ovog pitanja.

Trgovina, industrija, carine i oporezivanje
--

Trgovina (pristupanje WTO-u)

- Potiče se BiH da u skorijoj budućnosti **intenzivira i zaključi** bilateralne pregovore u cilju završetka njenog pristupanja WTO-u. EU u cijelosti podržava sve napore i spremna je pomoći BiH u finaliziranju pristupanja WTO-u.

Slobodno kretanje roba (uključujući i cjelodržavnu strategiju za infrastrukturu kvalitete)

- BiH treba osigurati bolju koordinaciju i saradnju svih relevantnih institucionalnih tijela i aktera.
- BiH još uvijek mora usvojiti cjelodržavnu strategiju za infrastrukturu kvalitete.

Industrijska politika (cjelodržavne strategije; MSP-i)

- Ohrabruje se BiH na rješavanje pitanja nepostojanja jedinstvenog ekonomskog prostora, uključujući usklađene i koordinirane industrijske i politike u oblasti malog i srednjeg poduzetništva u skladu s prioritetima Reformske agende.
- BiH još uvijek treba nadopuniti inicijative entiteta i kantona s koordiniranom cjelodržavnom strategijom malog i srednjeg poduzetništva, kako bi se izbjeglo narušavanje tržišta, smanjili administrativni zahtjevi i osigurao jednak tretman privrednih subjekata u cijeloj zemlji.
- Poziva se BiH na pojednostavljenje i usklađivanje postupaka registracije poduzeća.
- Potiče se BiH da promovira program COSME kako bi osigurali da su poslovni subjekti i finansijski posrednici u potpunosti svjesni svih mogućnosti koje nude programi u korist malih i srednjih poduzeća. EU je spremna podržati ove napore kroz pomoć u okviru TAIEX-a.

Carine i oporezivanje

- Poziva se BiH da ubrza provedbu Zakona o carinskoj politici.
- Ohrabruje se BiH da osigura interoperabilnost različitih shema za e-potpis u cijeloj zemlji.
- Ohrabruje se BiH da primjenjuje jednake uslove za kompanije i poduzeća iz EU u BiH u odnosu na lokalne vlasti (posebno poreznu upravu).
- BiH treba uskladiti svoju definiciju nezavisnih malih pivara, posebno u smislu godišnjeg praga proizvodnje od 400.000 hl, s Direktivom EU 92/83/EEZ.
- Ohrabruje se BiH da ažurira svoje propise o PDV-u i akcizama u skladu s najnovijim propisima EU-a u ovim oblastima.

Unutrašnje tržište i konkurencija

Bankarstvo, osiguranje i druge finansijske usluge

- EU podstiče BiH da razvija jedinstveni ekonomski prostor za slobodno kretanje kapitala.
- EU poziva BiH da usvoji izmjene i dopune Zakona o osiguranju depozita kako bi se omogućilo korištenje fonda osiguranja depozita u svrhe sanacije.

Pravo privrednih društava, računovodstvo i revizija

O pravu privrednih društava

- EU poziva BiH da pokaže učinkovito provođenje zakona i podzakonskih akata o privrednim društvima.
- BiH treba nastaviti sa sveobuhvatnom revizijom domaćih propisa koji se tiču prava privrednih društava na svim nivoima, a u cilju ispitivanja njihove usklađenosti sa relevantnom pravnom stečevinom EU. EU je za te namjene spremna pružiti stručnu pomoć (uključujući i misije stručne procjene i TAIEX pomoć (Tehnička pomoć i razmjena informacija)).

O računovodstvu

- EU podstiče BiH i njene entitete da rade na skupu usklađenih računovodstvenih pravila u cilju stvaranja jedinstvenog ekonomskog prostora između entiteta.

O reviziji (razvijanje jedinstvenog nadzornog tijela za reviziju)

- EU podstiče vlasti u BiH na dalje usklađivanje sistema javnog nadzora nad revizijom sa novom uredbom EU, a naročito u vezi sa uvjetom koji se odnosi na jedinstveno nadzorno tijelo koje će imati krajnju odgovornost za nadzor nad zakonskim revizorima u cijeloj zemlji.

Javne nabavke

- Potrebno je da BiH ulaže značajnije napore u razvijanje transparentnih postupaka javne nabavke.
- EU poziva BiH da ubrza svoje aktivnosti na usklađivanju sa direktivama EU o javnoj nabavci usvojenim 2014. godine, uključujući i propise o koncesijama.

Politika javnog zdravstva i zaštita potrošača

Javno zdravstvo: saradnja između državnog nivoa i entiteta; pristup zdravstvu za sve građane

- EU podstiče BiH da uz Ministarstvo civilnih poslova koje će upravljati procesom, provede reforme javnog zdravstva zasnovane na standardima i propisima EU.
- Da bi se osigurao jednak pristup dobroj zdravstvenoj zaštiti za sve građane u cijeloj zemlji, uključujući i građane iz Brčko distrikta, BiH treba osigurati bližu saradnju između entitetskih tijela nadležnih za zdravstvo u oblasti planiranja politika i njihovog provođenja.

Zaštita potrošača

- EU poziva BiH na usklađivanje sa pravnom stečevinom EU u oblasti zaštite potrošača.

Pravo poslovnog nastanjanja, slobode pružanja usluga i priznavanje stručnih kvalifikacija

Usklađivanje sa Direktivom o uslugama

- EU poziva BiH da pojača aktivnosti na usklađivanju sa Direktivom o uslugama kako bi se obezbijedila podrška stvaranju okruženja pogodnog za poslovanje. BiH treba biti upoznata da ova Direktiva predstavlja složen instrument i da će usklađivanje zahtijevati pažljivo planiranje, pripremu i resurse.
- BiH treba u potpunosti eliminirati diskriminatornu i neravnomjernu primjenu zakona i postupaka kako bi se unaprijedila poslovna klima i privuklo više investicija.
- EU podstiče BiH da započne usvajanjem horizontalnog zakona, a nakon toga uradi pregled usklađenosti postojećih propisa kako bi se utvrdili instrumenti koje će biti potrebno izmijeniti, te eliminiira svaku diskriminatornu i neravnomjernu primjenu zakona i procedura.
- EU poziva vlasti u BiH da provedu dalju analizu problema dvostruke registracije preduzeća i svih dodatnih uvjeta za registraciju u oba entiteta kako bi se takvi uvjeti ukinuli, ukoliko postoje.

Usklađivanje sa pravnom stečevinom EU o poštanskim uslugama

- Komisija izražava žaljenje što VM BiH nije usvojilo zakon o poštanskim uslugama.
- EU poziva BiH da odmah usvoji zakon o poštanskim uslugama izrađen uz pomoć TAIEX-a, usklađen sa pravnom stečevinom EU, te da razvije strategiju za poštanske usluge na državnom nivou.

Konkurencija i državna pomoć

Usklađivanje propisa BiH o konkurenciji i državnoj pomoći sa pravnom stečevinom EU

- EU podstiče BiH da vrši dalje usklađivanje propisa o konkurenciji i državnoj pomoći sa pravnom stečevinom EU.
- BiH treba unaprijediti funkcioniranje Konkurencijskog vijeća koje je i dalje otežano pravom veta po osnovu etničke pripadnosti i vrlo striktnim rokovima. Za učinkovito provođenje konkurencije potreban je čvrst pravni okvir i procedure.

Finansiranje Vijeća za državnu pomoć

- EU poziva BiH da osigura finansiranje Vijeća za državnu pomoć i njegovog Sekretarijata. EU naročito poziva RS da doprinese finansiranju na način propisan zakonom i u skladu sa relevantnim sudskim odlukama.

Primjena jedinstvenog pravnog okvira za državnu pomoć

- EU podstiče BiH na potpuno i jednako provođenje propisa o državnoj pomoći na cijeloj teritoriji BiH.
- EU podstiče BiH da ukine prava veta po osnovu etničke pripadnosti u donošenju odluka Vijeća za državnu pomoć.
- BiH treba nastaviti sa usklađivanjem programa pomoći sa pravilima državne pomoći.
- EU poziva BiH da ubrza zagovaračke aktivnosti u cilju podizanja svijesti među davaocima pomoći o potrebi obavještanja o novim programima pomoći i osigura usklađenost sa zakonom o državnoj pomoći.

SSP, član 71.(7): dostavljanje regionalnih računa na nivou NUTS-a II i izrada regionalne karte pomoći

- EU poziva BiH da se pridržava člana 71.(7) SSP-a i hitno dostavi regionalne računa na nivou NUTS-a II i izradi regionalnu kartu pomoći.

Politika intelektualnog, industrijskog i trgovinskog vlasništva

Usklađivanje sa propisima EU

- EU podstiče BiH da ubrza aktivnosti na učinkovitom provođenju prava intelektualnog vlasništva, usvajanjem strategije koja će sa jedne strane biti usmjerena na provođenje **prava intelektualnog vlasništva**, a sa druge na jačanje kapaciteta i koordinaciju institucija za provođenje.

Inovacije, informaciono društvo i socijalna politika

Politike zapošljavanja (uključujući cjelodržavnu strategiju), socijalne zaštite i socijalne uključenosti

- EU poziva BiH da razvije i usvoji cjelodržavnu sektorsku Strategiju zapošljavanja kao preduvjet za pristup sektorskoj budžetskoj podršci EU.
- BiH treba pratiti efekte novih entitetskih zakona o radu kako bi se utvrdilo da li reforme daju rezultate.
- EU poziva BiH da poveća podsticaje za rad, naročito kroz unaprjeđenje kapaciteta u pružanju usluga zapošljavanja i provođenje aktivnih mjera rada kako bi se riješilo pitanje visoke stope nezaposlenosti, prije svega mladih, te pružila učinkovita podrška osobama koje traže posao.
- EU podstiče vlasti u BiH da omoguće bolju koordinaciju aktivnih politika tržišta rada sa programom socijalne pomoći da bi se osigurala nesmetana uključenost korisnika u tržište rada.

Razvijanje propisa iz oblasti rada

- EU podstiče vlasti u BiH da razvijaju samostalni socijalni dijalog, moderniziraju zakone o zdravstvenoj zaštiti i sigurnosti i usklade iste među entitetima, uspostave sistem koordinacije planova socijalne sigurnosti u BiH, unaprijede i bolje provode politike socijalne zaštite i socijalne uključenosti naročito u slučaju osoba u nepovoljnom položaju kao što su osobe sa invaliditetom i starije osobe.

Obrazovanje, obuka, mladi i kultura

- EU podstiče vlasti u BiH da unaprijede učinkovitu koordinaciju između različitih nivoa u okviru njihove strukture upravljanja, naročito putem redovnih sastanaka Konferencije ministara obrazovanja, kako bi završili i uskladili zakonski okvir o obrazovanju na svim nivoima.
- BiH treba osigurati inkluzivni sistem obrazovanja bez razdvajanja i diskriminacije po osnovi nacionalne pripadnosti.
- EU podstiče BiH na povećanje upisa u ustanove za rani i predškolski odgoj.
- EU podstiče BiH da razvija mjere podrške zapošljavanju u svim sektorima obrazovanja (visoko obrazovanje, srednje obrazovanje, stručno usavršavanje i obuka) rješavanjem problema neusklađenosti postojećih i traženih vještina, uključujući razvijanje poduzetničkih vještina.
- EU poziva vlasti u BiH da obezbijede učinkovit sistem osiguranja kvaliteta u visokom obrazovanju u BiH jačanjem kapaciteta obrazovnih agencija na državnom nivou za razvijanje standarda EU, uspostavljanjem efikasnog mehanizma koordinacije u Federaciji BiH i unaprjeđivanjem saradnje između nadležnih organa u cijeloj zemlji.
- EU poziva BiH da razvije i usvoji novu Strategiju razvoja stručnog obrazovanja i obuke (VET).
- EU podstiče BiH da usvoji profesionalne standarde za nastavnike; da primjenjuje Nastavni plan i program sa zajedničkim jezgrom zasnovan na rezultatima; da uspostavi državne statistike u skladu sa međunarodnim zahtjevima i da ubrza razvijanje Kvalifikacionog okvira za BiH.
- EU podstiče vlasti u BiH da formiraju Krovno omladinsko vijeće koje bi okupljalo dva postojeća omladinska vijeća.

Istraživanje i inovacije

- Komisija pozdravlja usvajanje Strategije o istraživanju za period 2017-2020. godine i podstiče BiH da razvije Strategiju za pametnu specijalizaciju.
- EU podstiče BiH da ubrza aktivnosti na jačanju svojih istraživačkih i inovacionih kapaciteta kako bi se omogućilo da zemlja u potpunosti ostvari koristi od učešća u programima EU, kao i da ulaže veće napore kako bi povratili doprinos uplaćen u program Horizont 2020.
- EU podstiče vlasti u BiH da izvrše ocjenu infrastrukturnih kapaciteta za istraživanje i da izrade državnu mapu puta za istraživačke infrastrukture.
- EU podstiče BiH da pojača uključenost u Projekte istraživačke infrastrukture (ESFRI) kao oblast koja posjeduje direktne potencijale za dalje uspješno učešće u projektima, kao i da učestvuje u programima otvorenog pristupa, otvorenih informacija i Evropskom oblaku otvorene nauke.

Informaciono društvo i mediji (uključujući strategiju o telekomunikacijama; prelazak na digitalno emitiranje)

- EU poziva BiH da nacrt Zakona o elektronskim komunikacijama u potpunosti uskladi sa pravnom stečevinom EU i isti usvoji bez odlaganja.
- BiH treba u cijeloj zemlji uvesti broj 112 kao broj za hitne službe.
- BiH treba osigurati finansijsku nezavisnost Regulatorne agencije za komunikacije.
- EU poziva BiH da odmah izvrši prelazak na digitalno emitiranje.

Javni radio-televizijski servis (PBS) – nezavisnost i finansijska održivost

- EU poziva BiH da usvoji i bez odlaganja primijeni odgovarajući model naplate takse kako bi se osigurala finansijska održivost i politička nezavisnost Javnog radio-televizijskog servisa.
- BiH treba uspostaviti Korporaciju javnih radio-televizijskih servisa kao zajedničko tijelo za sva tri javna emitera, kako je previđeno zakonom.

Agenda za povezivanje i mjere reforme povezivanja – aktivnosti nakon samita za Zapadni Balkan WB6, održanog u Trstu 2017. godine

- Komisija podstiče stabilan tempo izgradnje mosta u Svilaju i pozdravlja aktivnosti koje je BiH u saradnji sa Hrvatskom poduzela na ubrzanju rokova za završetak projekta izgradnje mosta Gradiška, kao vidljive rezultate Agende za povezivanje.
- BiH treba ubrzati pregovore sa Hrvatskom oko potpisivanja sporazuma i protokola o graničnom prelazu za željeznički saobraćaj (neispunjeni prioritet sa sastanka Sherpa održanog u decembru 2017. godine).
- Također je potrebno uložiti dodatne napore za preuzimanje direktiva o inteligentnim saobraćajnim sistemima (ITS) u željezničkom, cestovnom i sektoru unutrašnjih plovni puteva (neispunjeni prioritet sa sastanka Sherpa održanog u decembru 2017. godine).
- EU podstiče BiH da iskoristi namjensku pomoć u okviru agende za povezivanje u oblasti električne energije i da učinkovito primjenjuje najbolje prakse u svojim politikama i projektima za uspostavljanje tržišta za dan unaprijed (day-ahead market) i njenom povezivanju u regionu.
- Napredak u mjerama reforme povezivanja također je važan i za samit u Sofiji koji se održava maju, te Londonu u julu 2018. godine (pismo komesara Hahna od 16. marta 2018. godine).

Okvirna strategija transporta BiH – provedba

- EU podstiče BiH da nastavi sa blagovremenim provođenjem Okvirne strategije za transport i njenih akcionih planova.
- BiH treba osigurati blisku koordinaciju između svih aktera i obavještavati Komisiju o poduzetim koracima i planiranim radnjama.

Usklađivanje sa pravnom stečevinom EU u svim transportnim sektorima

- BiH treba pojačati aktivnosti na provođenju pravne stečevine EU u oblasti transporta i to u svim transportnim sektorima.
- BiH naročito treba:
 - unaprijediti cestovnu sigurnost učinkovitim primjenom saobraćajnih propisa, boljom edukacijom i stalnim kampanjama podizanja svijesti, a obzirom da je smrtnost na cestama i dalje visoka uprkos određenom napretku ostvarenom u prethodnim godinama. Usvojiti, što je prije moguće, sveobuhvatnu Strategiju sigurnosti na cestama za cijelu zemlju, sa jasnim ciljevima i konkretnim mjerama;
 - jačati saradnju u oblasti željezničkog prometa između različitih organa u skladu sa nadležnostima definiranim Zakonom o željeznicama BiH i zahtjevima pravne stečevine EU i učestvovati u Radnoj grupi SEETO/TCT za željeznicu;
 - finalizirati zakone o željezničkom i cestovnom prijevozu opasnih roba u skladu sa relevantnim međunarodnim sporazumima i formirati potrebne upravne strukture za provedbu;
 - u oblasti zračnog prijevoza riješiti problem nedostatka kvalificiranog osoblja u Direkciji za civilno vazduhoplovstvo/zrakoplovstvo i ojačati je za preuzimanje potpune kontrole nad zračnim prostorom BiH;
 - poduzeti korektivne mjere kako bi se riješili nedostaci koje je utvrdila Evropska agencija za sigurnost zračnog prometa (EASA);
 - ispuniti zahtjeve iz prve prelazne faze Sporazuma o zajedničkom evropskom zračnom prostoru (ECAA);

- provoditi pravnu stečevinu EU o pravima putnika za sve vrste prijevoza.

Energija

(Nacrt) Okvirne energetske strategije BiH za period do 2035. godine – trenutno stanje

- EU poziva BiH da konačno usvoji cjelodržavnu Okvirnu energetska strategiju i u konsultaciji sa građanskim društvom razvije učinkovite sektorske strategije i planove za provedbu.
- EU podstiče BiH da primjenjuje Smjernice EU o državnim potporama za zaštitu okoliša i energiju.

Unutrašnje energetska tržište za električnu energiju i gas

Provođenje obaveza iz Ugovora o energetska zajednici: neriješena pitanja

- Komisija je konstatala da BiH još uvijek nije riješila više slučajeva kršenja odredbi Energetska zajednice.
- BiH treba, što je prije moguće, otkloniti teška i dugotrajna kršenja obaveza u oblastima prirodnog gasa i električne energije kako bi se spriječile dalje sankcije Ministarskog vijeća Energetska zajednice.

Usklađenost sa pravnom stečevinom EU

- EU poziva BiH da izmijeni propise o primarnoj energiji u skladu sa trećim energetska paketom, uključujući razdvajanje prijenosa gasa i električne energije i operatora distribucijskog sistema kako bi se osiguralo odgovarajuće usklađivanje entitetskih zakona i deregulacija određivanja cijena u Republici Srpskoj.
- U tom kontekstu, potrebno je po hitnom postupku provesti procedure imenovanja generalnog direktora Elektroprijenosa BiH, generalnog direktora Nezavisnog operatora sistema u BiH i njihovih uprava, kako bi se osiguralo razumno poslovanje oba društva i stalna sigurnost snabdijevanja.

Energetska efikasnost i obnovljivi izvori energije

- BiH se treba u potpunosti uskladiti sa pravnom stečevinom EU o obnovljivim izvorima energije, kao i energetska efikasnosti gdje krši odredbe Ugovora o energetska zajednici.
- BiH treba u 2018. godini ažurirati Državni akcioni plan o obnovljivoj energiji.
- BiH treba poduzeti preostale mjere potrebne za usklađivanje sa Direktivom o smanjenju sadržaja sumpora u određenim tečnim gorivima.

Hidroenergija

- Komisija je naglasila važnost razvijanja strateškog okvira o korištenju hidroenergije imajući u vidu predviđenu „Regionalnu strategiju za održivu hidroenergiju na Zapadnom Balkanu”.
- BiH treba osigurati usklađenost sa propisima u oblasti upravljanja vodama i zaštite prirode i u razvijanju hidro-energetskih projekata primjenjivati kvalificirane procjene uticaja na okoliš, uključujući i njihove prekogranične efekte.

Okoliš

Strategija aproksimacije propisa pravnoj stečevini EU u oblasti okoliša BiH (EAS)

- BiH treba u cijeloj zemlji osigurati učinkovitu i strukturiranu provedbu propisa o zaštiti okoliša u skladu sa EAS-om.
- EU poziva BiH da jača upravne kapacitete i kapacitete za praćenje na svim nivoima vlasti.

Ostali strateški dokumenti (upravljanje vodama i otpadom, zaštita prirode)

- EU je podsjetila BiH na važnost razvijanja sveobuhvatnih cjelodržavnih strategija za podsektore kako bi se osiguralo učinkovito upravljanje ključnim pitanjima zaštite okoliša, kao što su oblasti voda, otpada, kvaliteta zraka i zaštite prirode.
- Podsektorske strategije trebaju odražavati cjelodržavni pristup, te ih je potrebno provoditi usklađeno.

Usklađivanje sa pravnom stečevinom EU u svim sektorima zaštite okoliša

- BiH treba pojačati aktivnosti i ubrzati potrebni rad na usklađivanju sa složenom i obimnom pravnom stečevinom EU u oblasti okoliša.

Mehanizam Unije za civilnu zaštitu (UCPM) – izvještaj BiH

- Komisija će, nakon što projekat podrške civilnoj zaštiti počne napredovati, izvršiti ponovnu ocjenu spremnosti BiH da se pridruži ovom mehanizmu.
- Komisija će ispitati dodatne instrumente koje omogućava UCPM kako bi se ubrzao proces pridruživanja.

Strategija prilagođavanja klimatskim promjenama za BiH i izrada međusektorskih akcionih planova za njenu provedbu

- BiH treba revidirati „Strategiju niskokarbonskog razvoja i prilagođavanja klimatskim promjenama“ u skladu sa Okvirom klimatske i energetske politike EU za period do 2030. godine.
- Potrebno je jačati upravne i institucionalne kapacitete na svim nivoima, a naročito u cilju podrške provođenju Nacionalno utvrđenog doprinosa (NDC).

Praćenje ratifikacije Pariškog klimatskog sporazuma od strane BiH i provedba doprinosa BiH Sporazumu

- EU poziva BiH da započne sa provođenjem Pariškog sporazuma i njenog NDC-a.
- Za ovo će biti potrebno integriranje politike klimatskih promjena u sve privredne sektore kao što su energetika, transport i poljoprivreda, kao i podizanje svijesti o klimatskim promjenama.

Poljoprivreda i ribarstvo (uključujući sigurnost hrane, veterinarsku i fitosanitarnu politiku)

Strateški plan ruralnog razvoja BiH

- Nakon usvajanja cjelodržavnog strateškog plana ruralnog razvoja, vlasti u BiH trebaju brzo poduzeti mjere na provedbi odredbi strategije i shodno tome prilagoditi politike na svim nivoima (državni, entitetski, lokalni).

Ribarstvo

- BiH treba razviti strategiju za sektor ribarstva, kao i državni plan upravljanja flotom usklađen sa Uredbom EU 1100/2007.
- BiH treba modernizirati svoje propise i unaprijediti praćenje/kontrolu/nadzor i prikupljanje podataka.

Pitanja sigurnosti hrane, veterinarske i fitosanitarne politike

- EU poziva BiH da usvoji zakon o veterinarstvu i sigurnosti hrane na državnom nivou.
- Komisija je konstatala da BiH nije izdvojila sredstva za nastavak kontrole i iskorjenjivanje bjesnila.
